

כרם בית שמואל

פניני תורה וחסידות

פרשת וישלח

תשע"ו לפ"ק

- הפסוקים להכונן נב -

- 4:12 הדלק"ן
- 5:45 עלות
- 6:56 נץ החמה
- 8:44 סוף זמן ק"ש
- 4:31 שקיעה
- 5:43 מוצש"ק ר"ת

יו"ל בס"ד ע"י מכון כרם בית שמואל
שע"י חסידי אלכסנדר

בנשיאות כ"ק מרוך אדמו"ר שליט"א

מאמרים
מענייני הזמן

עת הבציר

כפי ערך ההכנה לחנוכה

...והנה הגם שאמת נכון הדבר כמו שאמרנו, שהשי"ת ב"ה מגודל חסדו וטובו רוב רחמינו וחסדיו על בריותיו, צמצם עוצם בהירותו הבלתי מושג, בהתלבשות וצמצומים בהשמות הקדושים הנ"ל ובמילואים ההם, עד כדי שיוכלו בניו להיות להם תפיסת קצת באפס מה בעצם אלקותו האין סוף, אעפ"כ צריך לזה "אתערותא דלתתא" ומאתערותא דלתתא יבוא אתערותא דלעילא. וכפי מה שהאדם עושה הכנה מקודם לקבל הקדושה העליונה, ולהיות כלי ראוי ומוכשר לזה, להשראת שכינת כבודו עליו, כך הוא השראת השכינה בקרבנו. וכמו שכתבנו לעיל שאדם במספר קטן הוא ט', ועם אותיות י"ה ששוכן בקרב לבו, שהוא היחיד ומשכן להו"י ב"ה, הוא מספר כ"ד, והכולל הוא מספר כ"ה כנ"ל.

וזהו הרמז במלת "חנוכה" חנו כה, וידוע ד'כה' הוא השכינה הקדושה שנקראת כה (הקדמת תיקון ד' ד.), ובפרט שמלת 'כה' עם הכולל גימטריא כ"ו כמספר הו"י ב"ה.

ולדרכינו יש ג'כ לרמז במלת 'כה' שהוא כפשוטו, מלשון כך, על דרך כה אמר עבדך יעקב, כה תברכו את בני ישראל, וכנהג. כלומר שכפי שמה שהאדם עושה הכנה לעצמו מקודם חנוכה לקבל הקדושה המתגלה עתה, כך וכפיהו יהיה השראת השכינה הקדושה עליו. וזהו "חנו כה" שחניית והשראת השכינה הקדושה שנקראת כה, יהיה לערך ההכנה של האדם, וכך תהיה השראת השכינה עליו, אם מעט ואם הרבה.

ויהיה לפי זה שיעור ברכת להדליק, כך: "להדליק נר" היינו להלהיב הנפש והרוח, או נשמה רוח, הנרמז במלת נ"ר, "חנו כה" לשרות עליו השכינה הקדושה ואתה, כה יהיה השראת השכינה הקדושה עליו. ומלת כה פירושו בב' פנים, האחד ירמוז על השכינה הקדושה שנקראת כה, והב' כה כפשוטו - לשון כך, וכמבואר.

(באר משה, קאזניץ)

ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב

לזכר ולעילוי נשמת הרה"ח הנגיד הנדיב הנכבד
משרדיי שארית פליטת חסידי אלכסנדר
איש חי ורב פעלים לתורה ולתעודה
מוהר"ר יחיאל בן הרה"ח
ר' אריה הכהן ראזענבלאט ז"ל
נלב"ע י"ב כסלו תשל"ג

אשר מעובדו הוקם קרן משפחת ראזענבלאט
וממנה יזד ופינה להדפסת והפצת ספרי רבותינו הקדושים
הנצחת מורשת רבותינו הקדושים ובית אלכסנדר בכל אתר ואחר
יהי זכרו ברוך ותהא נשמתו צרורה בצרור החיים

טיול בכרם ספרי רבותינו הק' ובמשנתם הטהורה

מכרם רבותינו

יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלקי יעקב

זָכַר עֲשֵׂה לְנַפְלְאוֹתַי - שיתגלו בכל שנה
ואכן אורות והשפעות אלו שנפתחים מן השמים חוזרים ומתגלים ונפתחים בכל שנה ושנה כשמגיע הזמן המסיים ההוא שבו אירע הנס כידוע. והנה האור המתגלה לראשונה בשעתו כשיש איהו צורך בישועה ובנס זהו 'עיקר ההתגלות', ואח"כ בכל שנה בזמן ההוא אזי חוזר האור ומתגלה בבחי' זָכַר לְנַפְלְאוֹתַי' וכמו שנאמר (תהלים קי"א) זכר עשה לנפלאותיו חנון ורחום ה', שהקב"ה מצד רחמנותו על ישראל מעורר את זכר נפלאותיו בכל שנה ושנה. גם נרמז ב'זכר' עשה לנפלאותיו - לשון זָכַר' שהוא המשפיע ויכול להוליד תולדות, דהיינו שהאור הראשון והעיקר הוא מוליד עוד ועוד אורות שיבואו ואירו בשנים הבאות, שהמה בבחי' תולדות ומקבלים מהאור העיקרי...

אף כשיהיו בני' בבחי' יעקב יִשְׁעוּ

והנה כל מעשה אבות סימן לבנים, וכל גלגולי סיבותיהם ומקריהם הכל היה למען יפתחו מקורות וצינורות ההשפעה לדורי דורות. וזהו שאמר במדרש שיעקב אבינו ע"ה ראה את עשו בא 'מרחוק' - כלומר שנסתכל לימים רחוקים, בעת אולת יד ואפס עצור ועזוב בישראל שלא יהיה מי שיוכל להתעורר אור עליון, ותלה עיניו למרום וביקש רחמים שיתעורר בחינת חנון ורחום ה' זָכַר עֲשֵׂה לְנַפְלְאוֹתַי - פי שכבר עתה כשיתגלה אור העליון וישועה כבר יכין בזה הקב"ה גם את אור הנס והישועה לדורות, בשעה שיצטרכו לה בני ישראל. והבטיח לו הקב"ה שהוא מושעו מכל צרותיו כלשון הכתוב (ירמי' מ"ו) "אל תירא עבדי יעקב כי הנני מושיעך מרחוק" פי' אף באותם ימים חזמנים רחוקים כנ"ל.

וזהו הכלל בלשון המדרש שהבטיח לו הקב"ה "בזכותו של יעקב" היינו רמזו אף כשיהיו זרעו נקראים בבחי' 'יעקב' שהוא מדרגה נמוכה ממדרגת ישראל, שאף כאשר יהיו במצב שלא יוכלו לפתוח לעצמם מקור חדש של ישועה, עם כל זה יעורר להם הקב"ה כח האבות הקדושים לפתוח שערי ישועה לדורות עולם. וזהו מה שהסמיכו לאכן הפסוק "יענך ה' ביום צרה" שתמיד באותו 'יום' צרה יתעורר פדות ורוחה, ויקוים בבני' "ישגבך שם אלקי יעקב" שהבטיחו הקב"ה להושיעו אפילו מרחוק, ואף כשיהיו בבחינה הנמוכה של 'יעקב'.

"וממנו ניקח לעבוד את ה', שלא יתייאש האדם מהישועה אף אם יודע מיעוט ערכו עליו שאינו כדאי והגון לכן, לאשר האבות הקדושים היו דואגים בעד הדורות ופתחו הצינורות ונתגלה על ידם אורות ישועה ורחמים וזכרוןם בא לפניו ונתברך שמו, וזכר עשה לנפלאותיו כי חנון ורחום הוא."

(עפי' ספר"ק תפארת שמואל בפרשתנו אות א')

איאתא במדרש (בר"ד ע"ה י"א) עה"פ "ורוח תשימו בין עדר ובין עדר, אמר יעקב אבינו ע"ה בשעה שיהיו הצרות באים על בני לא תביא אותם זו אחר זו וכו' באותה שעה נשא יעקב את עיניו וראה את עשו בא מרחוק ותלה עיניו למרום ובכה וביקש רחמים מלפני הקב"ה ושמע תפלתו והבטיחו שהוא מושיעו מכל צרותיו בזכותו של יעקב שנאמר (תהלים כ') יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלקי יעקב."

וכ"ק מרוך רביה"ק הישמוח ישראל זי"ע (בספר"ק ישמוח ישראל א') הביא את קושיית המפרשים שדקדקו בלשון המדרש, שהיה לו לומר והבטיחו שהוא מושיעו מכל צרותיו "בזכותך" בלשון נוכח ליעקב, או בלשון נסתר "בזכותו", והדבר מובן מאליה שהכוונה לזכותו של יעקב, ולמה האריכו וכפלו חז"ל "בזכותו של יעקב", עיי"ש בדבריו הקדושים.

פתח השער לישועה ע"י האבות הקדושים

ומבאר כ"ק מרוך רביה"ק התפארת שמואל זי"ע כי הנה נודע שהאבות והצדיקים הקדושים פתחו ה'צינורות' ומקור השפעות לכלל ישראל לדורות עולם בכל עת ובכל מצב שיהיו, אף לעת קִטָּה ידם ואפס עצור ועזוב, כאשר לא יהיה אז מי שיוכל לפתוח את שערי השפע, הקדימו האבות הק' להערות מקור הרחמים והחסדים לדורותינו אלה. וזהו שאנו אומרים בסליחות "מי שענה לאברהם ליצחק ויעקב וכו' הוא יעננו", ולכאורה צריך ביאור תפלה כזו, וכי דבר זה מובן ופשוט הוא כ"כ שמי שענה לאברהם יצחק ויעקב הוא גם יענה אותנו השפלים והנבזים, ולמה אנו תולים תחינתנו במי שענה לאברהם יצחק ויעקב. אמנם הענין הוא כאמור, שתמיד בשעה שהכלל או הפרט צריכים לאיזה ישועה נתגלה ונתעורר אור עליון אשר הוא מקור הישועה והשפע הבאה משמי מרומים, וכיון שהאבות הקדושים הכינו עבורינו את צינורות הישועות מיד ולדורות, ולכן אנו סמוכים ובטוחים ובזכותם אנו נשענים שגם עכשיו בזמן הזה יפתח לנו הקב"ה את שערי הישועה. ולכן מי שענה לאברהם יצחק ויעקב יענה גם אותנו בכח אותם מקורות וצינורות שפתחו האבות או לבני בנים.

וכן היה בכל נס ונס שנעשה לאבותינו הק' כמו הצלת אברהם אבינו ע"ה מהמלכים, יצחק מפלשתים, ויעקב מעשו ולבן, הכל הוא סימן לדורות, וכל נס וישועה שנעשה ע"י צדיקים גבורי כח עושי דברו, הוא מקור פתוח ע"י התגלות אור עליון בשמים ממעל, והמקור הזה פתוח ועומד הוא לישועת נצח לעת מצוא. וכן נאמר (ישעי' י"ב) "ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה" היינו ממעינות הישועה שחפרו האבות הק' בעבורינו.

וישלח יעקב מלאכים

דב"ק כ"ק מרון רביה"ק אדמו"ר האחרון זצוקלה"ה
הי"ד שמלאכים אלו ששלח יעקב לעשו המה המלאכים
שנבראו אף מדברי הרשות שעסק בהם יעקב ברוב
קדושה וטהרה. ורמו יש בתיבת 'מלאך' שהוא אותיות
'מאכל', להורות שמאכילה בקדושה נברא מלאך.
(תפארת רבותינו)

הצילני נא מיד אחי מיד עשו

דב"ק כ"ק מרון רביה"ק הישמוח ישראל ז"ע עה"פ
(תהלים ק"ו) ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם, כל זמן
שישראל מלובשים בלבוש המיוחד ואין לובשים
לבוש נכרי, הם נקראים "דבר הניכר בפני עצמו" והם
בבחי 'בריה' ואין להם ביטול אפילו באלף, משא"כ אם
מתחברים עמהם ומתדמים להם, יוצאים הם מכלל
בריה ובטלים לגביהם. וכן פירש מה שכתוב הצילני נא
מיד אחי מיד עשו, הצילני בזמן שעשו ירצה להיות אחי
ולתהדר אתי, כי אז ח"ו אתבטל נגדו. וככה בכי גדול
באמרו פירוש זה.

(ביששים חכמה)

ויקח מן הבא בידו

דב"ק הרה"ק רבי מנחם מענדל מקאצק ז"ע ואמר מי
שלוקח מכל מה שבא בידו לעשות אותם, ואינו מיישב
עצמו טרם עשייתו אם טוב הדבר או לא, הרי הדבר
בבחי "מנחה לעשו" שהסט"א מתגבר עליו ח"ו.

(אמת ואמונה)

ויאמרו הכוזנה יעשה את אחותנו

בפסוקים ויאמר יעקב אל שמעון ואל לוי עכרתם
אתי להבאישני וגו' ונאספו עלי והכוני וגו' ויאמרו הכוזנה
יעשה את אחותנו. ולכאורה קשה וכי יעקב לא ידע טענה
זו "הכוזנה יעשה את אחותינו" ומה תשובה השיבו לו
בוה. וביאר כ"ק מרון אדמו"ר רבי מנחם מאמשינאו ז"ע
(י"ד ט"ו כסלו) שיעקב אבינו חשש שלא עשו את המעשה
לגמרי לשם שמים, אלא שהיה בהם נגיעות ח"ו, וממילא
היה מפחד שלא יעמוד להם זכות המצוה ואדרבה
ונאספו עלי והכוני". ועל זה אמרו לו בניו שבטי י-ה

"הכוזנה יעשה את אחותינו" פי' לא היה לנו אלא כוזנה זו
בלבד וממילא אין לנו ממה ליראות.

(אמרי קודש)

ויבא יעקב אל יצחק אביו

לכאורה צריך ביאור שהרי יעקב אע"ה היה י"ד שנים
בבית המדרש וכ' שנים אצל לבן ונכסף מאוד לראות את
אביו, עד שלבן העיד בו "כי נכסף נכספתה לבית אביך",
ואחר כל זאת שהה ח"ו חדשים בארץ הקודש טרם
הקביל פני אביו.

ומפרש הרה"ק רבי פנחס מנחם מפילץ בעל שפתי

צדיק זצוקלה"ה (י"ד י' כסלו) שיעקב אע"ה עסק כל כך
בהכנה למצוה רבה וגדולה כזו של כיבוד אב ומורא רבו,

ולכן ארך הדבר כ"כ. ומוסיף "ומכאן סמך גדול להחסידיים
שעוסקים הרבה בהכנה להתפלל או ללמוד כראוי, וכן
שמעתי בשם אדמו"ר הק"ו ז"ל מקאצק על המדרש (תנחומא
פרשת צו) כי מי בשחק יערך לה' דימה לה' בבני אלים - אמר
הקב"ה אילו הייתי מבקש קרבן, לא הייתי אומר למיכאל
שיקרי, וממי אני מבקש קרבן מישראל, ואמר הרה"ק
מקאצק שמלאך הוא מלא קדושה ועל כן היתה פעולת
עבודתו יותר בקדושה מעבודה שלנו, אכן 'הכנה' אין שייך
במלאכים שהמה מוכנים תמיד, ולכן בחר בעבודתנו יותר,
שיגיעת הכנה שלנו יקר בשמים, זהו מי בשחק יערך וגו',
שזוהו שיכין עצמו זאת לא נמצא בשחק עכ"ל ק."

(שפתי צדיק)

הכוזנה יעשה את אחותנו

פעם אחת התווכח הרב הקדוש רבי ייב"י
מאוסטראה ז"ע עם הרה"ק רבי פנחס מקאריץ ז"ע
שהרב ייב"י אמר אשר האיסור החמור בדור הזה הוא
מה שמדברים בבית הכנסת בשעת התפלה, והר"פ
אמר אשר איסור גדול שלא ילכו בנות ישראל העניות
לבית האדונים הגוים למכור המאכלים כמו עופות
ודגים וכיוצא בזה כמו שהיה אז בימיהם המנהג בעיר
אוסטראה, שחשש הר"פ שלא יבוא לידי יחוד ח"ו.
וכל אחד מהצדיקים הנ"ל הפציר את חבירו אשר
המצוה שהוא אומר שצריך לזוהר בה תלוי כל עיקר
דת היהודית.

ומרוב התעצמות שהתעצם אחד על חבירו בזה
נעשה הסכם ביניהם לפתוח 'חומש' ואיזה פסוק
שיראו בראשונה בו יוכיחו עם מי הצדק בזה. ונדומן
להם חומש בראשית ופתחו וראו בהשקפה ראשונה
את הפסוק "הכוזנה יעשה את אחותנו" ונראה כדברי
הר"פ בזה, אזי הראה לו תיכף רבי ייב"י מה שכתוב
בתרגום יונתן על הפסוק הזה וז"ל "תהא מתאמרת
בכנישיתיהן דישראל" ערלאין סאיבו ברתיה דיעקב וכי'
הרי שכל חומר הדבר הוא שלא יבואו לדבר מזה בבתי
כנסיות של ישראל, וצדקו דברי שניהם בזה ואלו ואלו
דברי אלקים חיים ודפח"ה.

(אמרי פנחס)

אשכולות הכרם

סיפורי צדיקים
מבין ערוגות הכרם

שלחני כי עלה השחר

פעם אחת התלונן חסיד אחד לפני רבו הרה"ק
בעל תפארת שלמה מראדאמסק ז"ע כי כאשר בא
לחבריו בעיר אחרת ורצה להשתעשע עמו הנה חבריו
פנה ממנו עורף והלך ללמוד, ולא דיבר עמו ולא קרבו.
והנה חבריו ההוא היה ג"כ מהמסתופפים בצל הקודש
של זקני התפארת שלמה ז"ע, וכאשר בא האיש הזה
אל זקני זצ"ל פיו פתח בחכמה ויאמר לו, הנה בפרשת
וישלח עה"פ ויבאק איש עמו עד עלות השחר פירש"י
בשם חז"ל שהיה שרו של עשו, ומיום שנברא לא הגיע
זמנו לומר שירה עד עכשיו עיי"ש, ולכאורה קשה
מנין להו לחז"ל שהיה שרו של עשו ומה עולה נמצא
בשפתי מלאך זה במה שבקש לומר שירה ואדרבה
לכאורה מוכח מזה שהיה מלאך טוב, לא שרו של עשו.
אך הנה הדבר נכון, שהיה קשה לחז"ל והלא כאשר
היה המלאך אצל יעקב אבינו ע"ה מובחר האבות אם
היה מלאך טוב לא היה לו לילך לומר שירה רק להיות
אצל יעקב ולקבל ממנו שלימות, והאיך יכולים להניחו
שלא להשתעשע בחברו ולילך לומר שירה, וע"כ שמע
מינה שהיה שרו של עשו, וד"ל. ומזה הבין האיש הלו
עד היכן הדברים מגיעים...

(אהל שלמה)

מנין שהחביא יעקב את דינה בתיבה

בפסוק ויקח את שתי נשיו וגו' ואת אחד עשר ילדיו ויעבר את מעבר יבק, וברש"י
ואת אחד עשר ילדיו - ודינה היכן היתה נתנה בתיבה ונעל בפניה שלא יתן בה עשו
עיניו וכו'. וידועה הקושיא מנא ליה דדינה נחסרה, דלמא אחד מהשבטים היה חסר.

ואיתא בשם הגר"א מווילנא ז"ל עפ"י מה שאמרו חז"ל טעם הדבר שנבנה בית
המקדש בחלקו של בנימין, משום שהוא לא השתחוה לעשו שעדיין לא היה בעולם,
ולפי זה אם נאמר שאחד מהשבטים היה זה שחסר כאן ולא השתחוה לעשו, א"כ יוקשה
למה לא נבנה בית המקדש בחלקו של אותו שבט שלא השתחוה ג"כ לעשו, אלא על
כרחך שכל השבטים היו שם וכולם השתחוו ורק דינה לא היתה עם שאר בניו, ודפח"ה.

ובספר נחמד למראה על המדרש (בר"ד ע"ז טו) כתב ליישב עפ"י דברי התוספות
במסכת קידושין (ב"ד"ה ליתני) שכתבו דכל התורה בלשון זכר נאמרה, א"כ כאשר יש ענין
המדבר מזכרים ונקבות גם יחד, נכתב הדבר בלשון זכר לפי דברי התוספות, וא"כ קשה
מהא ד'ותגשן השפחות הנה וילדיהן ותשתחווין' שכתוב בלשון נקבה, אע"ג שהיו כאן

זכרים ונקבות, ובפרט שהזכרים היו מרובים מהנקבות שהרי היו ארבע זכרים ושתי
נקבות. וז"ל דטעם הדבר מה שהתורה נכתבה בלשון זכר מפני שבדרך כלל הזכרים
הם עיקר והנקבות טפלות, וכמ"ש (בראשית ב) כי מאיש לקחה זאת, אך כאן הרי האמהות
עיקר והזכרים טפלים להן, ולכן נזכר כאן לשון נקבה אף במקום שיש זכרים.

אך עדיין יקשה מה שכתוב (בפסוק ז) 'ותגש גם לאה וילדיה ושתחוו' בלשון זכר,
הלא לפי האמור הוי ליה למימר 'ותשתחווין לשון נקבה על"ש לאה שהיא עיקר. וצריכים
לחלק ולומר, דרק כאשר יש 'רבים' בשני הצדדים (כגון לעיל שהיו ב' אמהות נקבות) אז יש מקום
לומר בלשון נקבה בתר העיקר כנ"ל, משא"כ במקום שהעיקר הוא רק 'חיד' כגון נקבה
אחת ועמה הרבה זכרים טפלים, אז בהכרח אזלינן בתר הטפלים שהם רבים והיה נאמר
בלשון זכר ולא בלשון נקבה (שאין אנו הולכים אחר היחיד) שצריכים לתפוס את המרובים. ועל
כרחך שדינה היתה חסרה כאן, שאם היו כאן לאה ודינה נמצא שהיו ב' נקבות וגם יש
מעלת 'עיקר' ללאה, והיה צ"ל לשון נקבה, וממה שאמרה תורה כאן לשון זכר נמצאנו
למדים שדינה היתה חסרה, וממילא נשאר לאה נקבה אחת במקום הזכרים המרובים,
ולכן כתיב בלשון זכר.

(פרדס יוסף, ועיי"ש המשך)

הצילני נא מיד אחי

איחא בספה"ק אגרא דכלה (פר' קרח, ובהטעמה יתירה הובא בספר דברי ישראל מאדויץ בפר' ויצא ששמע

מפי חסיד אחד ששמע מפי הבני יששכר ז"ע) עה"פ שאמר נעים זמירות ישראל (תהלים פ"ז) שמרה נפשי כי חסיד אני, מה הכוונה בזה "כי חסיד אני" וכי מי שאינו חסיד אינו צריך שמירה. אך הנה אמרו חכמים (סוכה ג"ב) אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש, היינו כאשר יבא היצר הרע ויסית את האדם לעשות עבירה ויאמר לו שהוא 'מצוה' לעשות כן [וכידוע ביאר הבעש"ט הק' זי"ע על הגמרא (שבת ע"ה) שוחט משום מאי חיבי - משום צובע, שהיצה"ר צבוע ומראה פנים על עבירה שהיא מצוה, ע"י בעש"ט עה"ת בראשית אות קמ"ז], ולכן העצה "משכהו לבית המדרש" ואמור לו ליצה"ר הַרְאָה לִי את המצוה היכן כתובה בשולחן ערוך - ואעשנה, וכך יצלל מעצת היצר. אבל עצה זו אינה מועלת לחסיד' שהרי מעלת החסיד היא שעושה גם 'לפנים משורת הדין', ואז יאמר לו היצה"ר שמצוה זו שאומר לו לעשותה עכשיו הרי היא מצד מידת חסידות ולפנים משורת הדין ואינה כתובה בתורה, נמצא שחסיד צריך שמירה יתירה לבל יפול בפח היצר לעשות 'מצוות' אשר לא כתובות בתורה הנה, ולכן ביקש דוד המע"ה "שמרה נפשי כי חסיד אני" ד"קא.

מוסיף הרה"ק בעל דברי ישראל (ירד' י"ג כסלו) ומפרש בזה בקשת יעקב אע"ה בפרשת ויצא "אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך", היינו דייקא עכשיו בדרך הזה אשר אנכי הולך אל לבן הארמי שהוא רמאי מלא ערמה ומרמה, צריך אני שמירה יתירה, כי נגד היצר הרע הזה הבא במילי דחסידותא וברמאות אין עצה ואין תבונה.

שמירה נגד היצה"ר המסית לעשות מצוה

וכך הם דברי קדושי של הגה"ק בעל אבני נזר מסאכאטשוב ז"ע לפרש דברי חז"ל על הכתוב בפרשתנו "ויאבק איש עמו עד עלות השחר" ונחלקו ז"ל (תולין י"א) אם המלאך הנאבק עמו "כגוי נדמה לו" או "כתלמיד חכם נדמה לו" עיי"ש בגמרא. ומפרש האבני נזר דהנה יש שני מיני יצה"ר, יש שתוקף את האדם בכח שלא ישום מעצור לרוחו אף שידוע שזה אסור, מ"מ יתכוון לעשות איסור, ויש יצה"ר המסמא את עין האדם להחליק הדבר בעיניו שאיננו כ"כ חמור ויכול להיות יהודי נאמן רוח גם אחר מעשה זה, ולפעמים אף יאמר שהוא 'צורך ומצוה' בו, ויאמר על טוב רע ועל רע טוב. והנה יצה"ר זה התוקפהו בכח לעבור עבירה אף שידוע שהיא עבירה, זהו "כגוי נדמה לו" הלהוט אחר הרע, אך יצה"ר המסמא את עיניו ולומר על רע טוב, זהו "כת"ח נדמה לו" המראה פנים להיתר, עכ"ד.

כגוי נדמה לו או כת"ח נדמה לו

בנו הרה"ק בעל שם משמואל ז"ע מוסיף (בכמה מקומות) על דברי אביו "והנה בודאי אלו ואלו דברי אלקים חיים, שבא המלאך על יעקב אע"ה לפגמנו בשני מיני יצה"ר אלו כה או כה, אבל יעקב אע"ה היה מצבו איתן ונצח את המלאך". ומוסיף לפרש בזה הפלוגתא בש"ס (ברכות ס"א) רב אמר יצה"ר דומה לזבוב והוא יושב בין שני מפתחי הלב, ושמואל אמר כמין חסטה היא דומה. היינו שרב מיירי מיצה"ר המסית לעבור אף שהוא יודע שהיא עבירה וצריך להיות הדבר הזה מאוס בעיניו כזבוב, ושמואל מיירי מיצה"ר המראה לו פנים שזה מותר או מצוה, דבר זה דומה לחסטה, שהרי אמרו ז"ל שאין התינוק יודע לקרות אבא ואמא עד שיטעום טעם דגן (שם מ) נמצא שחטה נותנת דעת באדם, ויצה"ר זה ג"כ נותן בו דעת' וטעם לדבריו, באופן קלקול כמובן.

ועיניו בספה"ק קדושת לוי בפרשתנו עה"פ "הצילני נא מיד אחי מיד עש"י דעשו הוא הסטרא אחרא הוא מלאך המות הוא היצר הרע, ובקשת יעקב היה הצילני נא שלא יהיה עש"י אחי". זהו מיד אחי מיד עשו, שלא יתגלגל שהיצר הרע יהיה אחי, שפעמים ח"ו היצר הרע מסית לעבירה ולעין אדם מראה מצוה ועל דרך זה מתקרב לאדם ללכוד במהרה לעשות עבירה, והבן.

שלא יאח היצר' בבחי' אחי

ועד"ז פירוש בספרים בדרך צחות מה שאמר יעקב "כה תאמרן לאדני לעשו", שהנה דרשו חז"ל (סוטה ל"ח) עה"פ כה תברכו - בלשון הקודש, ולאורה גם כאן כה' תאמרן בלשון הקודש, דהיינו שיאמרו לעשו דוקא בלשון הזה: עם לבן גרתי' שמשמעו ותרי"ג מצות שמרתו כמבואר ברש"י, אך לא יאמרוהו בלשון התרגום "עם לבן דרית" העולה תרי"ד - שמשמע שהוסיף עוד 'מצוות' ומילי דחסידותא אשר לא מן התורה המה.

לקט ציצים ופרחים על סדר דפי מסכת ברכות

מנין שאין הקדוש ברוך הוא מואס בתפלתן של רבים (ח)

...אלא אומר הקב"ה יוקשרו כולם אגודה אחת והן מכפרין אלו על אלו, זה שאמרו חז"ל "תפלת הציבור אינה נמאסת" שנאמר הן א-ל-ל-ל כבוד ולא ימאס, 'תפלת ציבור' ר"ל 'צוזאמען גיהאפטניגע תפלות' ר"ל 'שמחברים את כולם לבבם יחד - אינה נמאסת. זה שביקש דהמע"ה ערוב עבדך לטוב, מלשון 'תערובות' כמו"ש הספורנו שם, ערביני נא עם הצדיקים, ועי"ז אל יעשקוני זדים... (ספה"ק ישוח ישראל לטוכות כ"א)

מיום שחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד (ח)

והנה בש"ס מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד, היינו אף שהתפילה עולה לרקיע דרך מקום המקדש, כמו שאמרו (ברכות ל) יכוון את לבו כנגד בית קדשי הקדשים, אף שהוא בחורבנו, מ"מ כמה מקטרגים ממלאים את כל האויר שאינם מניחים לתפילה לעלות, ורק עי"ז אמות של הלכה שהיא כתרס בפני המקטרגים. ובמדרש (פר' משפטים) נושל למטרונה שהיא מהלכת והזיין לפנייה ולאחריה, כן הם המשפטים. ובכלל זה כל הלכה של תורה, ביורו כשר ומותר וטהור מפסול ואסור וטמא...

...זה רמז לדורות שכל מקום שמרביצין בו תורה לשם שמים אף בגלות הוא שער השמים, א"כ מקום צדיקי הדורות שלומדין שם תורה לשם שמים, זה הוא שער השמים בגלות ובאמצעותם התפלה מגעת לרקיע דרך מקום קדשי הקדשים. וכן שמעתי בשם המגיד הקדוש הרבי רבי בער שאמר לשני תלמידי חכמים תלמידי הגר"א שהיו נוטעים לארץ ישראל ועברו דרך עירו, ושאל אותם אם כבר תקנו חו"ל שנוטעים לארץ ישראל, ויעץ להם שישארו אצלו שאצלו הוא ארץ ישראל, וכן היה שנתעלו לקדושי עליון, והפידוש כנ"ל.

(שם משמואל ויצא תער"ב)

אין נא אלא לשון בקשה (ט)

בפסוק (בראשית י"ט) אל נא אחי תרעו, דב"ק הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר ז"ע דהנה חז"ל פירשו 'נא' לשון בקשה היינו תפלה. והסימן של התפלה כראוי הוא אם היה להאדם קודם התפלה שונא מוחלט, ואחר התפלה עלה בלבו שמעתה יהא לאיש הזה אוהב נאמן, זאת היא סימן מובהק שהתפלה היתה כראוי ועשה רושם ופעולה למעלה. וזה"פ אל נא אחי תרעו פ"י "אל נא" ר"ל אין זאת נקראת תפלה, אם "אחי תרעו" אם יש לו עדיין מחשבה רעה על חבירו אחרי התפלה, וז"ל. (דברי ישראל מאדויץ)

הקדוש ברוך הוא מבלה מעשיו (י)

אמרו חז"ל "שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר דם, מדת בשר דם - מעשה ידיו מבלין אותו, והקדוש ברוך הוא מבלה מעשיו". פירש הרה"ק רבי מנחם מענדל מקאצק זי"ע מבלה הוא מלשון 'מוביל', שדרך בני האדם שמעשי ידיהם מובילים ומנהיגים אותם, אבל מדת הקב"ה אינו כן אלא הוא מוביל ומנהיג את מעשיו כרצונו הפשוט.

(אמת ואמונה)

נוטעי הכרם

המשך מעמוד ד'

אמר נתקיים. והחסיד היה חסיד באמת, הוא ישב על התורה והעבודה ובי"ב פרנסו ולא ידע אתה מאומה, רק במלאכת שמים היה עסקו. והמתנגד היה למדן גדול וצדיק. והדייטש היה ג"כ ירא ושלם, הלך להתפלל ולא החסיר ח"ו תפילה אחת. אבל היום כל אחד מהסוגים הללו ירדו רק מדריגה אחת, הרבי בא למדריגת חסיד, וחסיד למדריגת המתנגד, והמתנגד למדריגת דייטש, והדייטש כבר לא יודע מה זה יהודי... ע"כ תנהג בניך שיהיו חסידים, כי חסיד היום הוא רק יהודי פשוט".

(חסידים)

הכנות רבות כאלו יכולים להתפלל רק שעה קלה, מה יתפללו אחרי הכנות קצרות... (חסידים מספרים)

מעלת החסיד

חסיד אחד ושמו רבי ישראל אהרן פולמאן ז"ל שנסע עוד להרה"ק ר"מ מגאסטאנין זי"ע, ולאחר פטירתו של הרה"ק מגאסטאנין נסע לאמשינאוו לרבינו. פעם אחת אמר לו רבינו "נהגה את בניך בחסידות ויסעו לרבי, כי שמע נא ישראל אהרן, מקודם היה הרבי איש גדול מאוד אשר דבריו נשמעו בשמים וכל אשר

זמורות הכרם

• אמרות טהורות על ספר תהלים •

קְבוֹרָה בְּקֶרֶךְ עוֹלָמִים (כ"ב ה')

ענינים נצחיים לדורות כמו נס הנוכה

איננו בפסיקתא (כ"ב ה') אמר רבי יוחנן בשעה שהזקן יושב ודורש ואומר כך אמר רבי עקיבא כך אמר רשב"י שפתותיהם רוחשות שם כמה שנאמר דובב שפתי ישנים, לכך נאמר ירננו על משכבותם, לפיכך אמר דוד "אגורה באהלך עולמים" וכי עלתה על דעתו של דוד שהוא חי לעולם אלא מהו הדבר הזה שאמר אגורה באהלך עולמים, אמר יר"ד שיאמרו בשמי לעולם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות אמר לו הקב"ה חידי אע"פ שאתה מת אין שמך זו מבית לעולם אלא על כל קרבן וקרבן הם מזכירים שמך ואומרים שירים משלך - מזמור לדוד, ולא עוד הואיל ואתה חשבת לבנות בית המקדש אע"פ ששלמה בנך בונה אותו בשמך אני כותבו מזמור שיר חנוכת הבית לדוד.

וקשה להבין דבר זה האם ח"ו דוד המלך ע"ה היה מבקש טובה לעצמו שיאמרו משמו לעולם, וכי היתה לו נגיעה בזה ואפילו לעולם הבא, וח"ו לומר כי היה רוצה טובה מאחרים שיזכרו אותו על ידי תורתו, כי שמה אין שכחה ח"ו. ומפרש כ"ק מרן אדמו"ר רבי משה מרדכי מפולוב-קאצק זצוקלה"ה שכלל דבר שמכונים בו אל האמת, הרי הדבר נשאר ג"כ 'אמת נצח', וזהו שאמר דוד "אגורה באהלך עולמים" היינו אם יחיה לעולמים אז ארע שהוא אמת, ויקחו כל ישראל מהדברים שאמרת, אך אם דברי המה רק תחינה ובקשה בפני עצמם, הגם שהם אמת אבל אינם 'אמת נצח' כמו בדבר המתקיים לכל ישראל שיהיה להם תשועה על ידי אמרות האלו. ולכן ביקש שיהיה "לעולמים" ויכוונו אל האמת הנצח.

ואכן הבטיח לו הקב"ה שהגיע אמרותיו למרומים לתכלית האמת, וכל שיר ושגב שיהיה נחת רוח לפני הקב"ה הכל הוא מאמרותיו הקדושים כי הגיע בהם עד אין סוף ב"ה. וכן כל דברי תורה שנאמרו באמת בכל פעם שמכיר אותם יש בהם כח האמת שמגיע עד אין סוף ב"ה, ולפיכך גם שפתותיהם רוחשות לפי שפעלו אמת שהוא נצחי לעולמי עולמים...

וכמו כן לענין הנוכה לפי ש'חנן' הקב"ה את בית חשמונאי שמעשה ידיהם עשתה תשועה לישראל, ויש באותן השמונה ימים הארה לדורות מהתעוררות אהבה ונסיונות נפש, קבעו לדורות מאותה הארה שיהיה לישראל תשועה והשפעת טובה כנ"ל. ולפיכך קראו אותן הימים 'חנוכה' היינו מלשון 'ויחונן' וכמו שפירש הר"ץ ז"ל "חנן בכ"ה בכסלו" ואין הפירוש על ה'חנייה' רק על ה'חנינה' שכוונו אל האמת עד אין סוף ב"ה, ומוזה נשאר לנצח נצחים כנ"ל.

ולכן נראה ג"כ ששלחו מרדכי ואסתר לחכמים "קבעו לדורות" כדאיננו במסכת מגילה (ג) היינו לפי שראו שכוונו בה ויהיה לדורות תשועה לישראל על ידי הארה זו...

• אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו •

בחזותא דאורייתא וברכת התורה מביעים אנו בזה ברכת מחלא טבא וגדאי יאה ליידינו היקר והנעלה האברך החשוב

מו"ה יחיאל רעטטער ה"ו

בן ידיינו הדגול והמורום איש האשכולות הרב **דוד שליט"א** נכדו של ידיינו ותומכינו הבלתי נשכח מוה"ר **מרדכי רעטטער ז"ל** ונינו של הרה"ח מוה"ר **יחיאל ראזענבלאט ז"ל**

לרגל שמחת התורה בסיום כל הש"ס עם תוספות

אילו אילו במה אברך פירותיך מתוקים וכי יר"ה שכל נטיעות שנטעים ממך יהיו כמותך

נוטעי הכרם

כ"ק מרן אדמו"ר רבי מנחם מאמשינאו זצוקלה"ה ט"ז כסלו תרע"ח

ואלה תולדות

רבינו נולד בשנת כת"ר לאביו הגדול כ"ק מרן רביה"ק אדמו"ר הזקן רבי יעקב דוד מאמשינאו ז"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חיה ע"ה. וקרא לו אביו שמו בישראל **מנחם ע"ש** רבו הרה"ק **מקאצק ז"ע** שנטתלק זמן קצר טרם לכן, (וקרא לו רק בשם מנחם ולא 'מענדל' לכבודו של אחיו הצעיר ה"ה כ"ק מרן רביה"ק אדמו"ר הצעיר מווארקא ז"ע).

כבר משחר טל ילדותו עסק רבינו בתורה ועבודה ללא לאות, והקדיש את עתותיו ללמוד בשקידה והתמדה גדולה, ועד מהרה נתפרסם שמו כחריף ובקי בכל מכמני התורה. לצד זאת יקדה בו מידת הענוה ואהבת ישראל מופלגת כראוי וכאיות לנצר **רבנותיו הקדושים לבית ווארקא ואמשינאו**, וכבר מגיל צעיר היה מתעניין אצל החסידים שבאו להסתופף בצל קורת אביו האם יש להם אכסניא ללון, והיה מכין עבורם סעודות לאכול, ודאג לשלומם בטיב לבו.

בהגיעו לפרקו נשא רבינו את הרבנית הצדיקת **מרת אסתר נאלדה ע"ה** בת החסיד הגביר **רבי שמואל משה אלבערשטיין ז"ל מביאלא**. ובהיותו בן שמונה עשרה שנה בלבד, עם פטירת אביו הק' בשנת תרל"ח, מילא רבינו את מקומו, וישב על כסא קדשו לנהל עדת עם קודש חסידי אמשינאו אשר דבקו בו בהערצה יתירה והתאבקו בעפר רגליו הטהורות.

במיוחד בלטה בו מידת אהבת ישראל וביתו היה פתוח לרוחה לכל דורש ומבקש. לצד זאת אף פעל ועסק הרבה בשתלנות ועסקנות לטובת הכלל והפרט כמסורת אבותיו הקדושים, וכדרך **זקינו הקדוש כ"ק מרן רביה"ק אדמו"ר הזקן מווארקא ז"ע**. וביותר בימי הרס עולם בתקופת מלחמת העולם הראשונה שפרצה בימיו הרבה רבינו בפעולות נשגבות בעיר ווארשא, ודאג רבות למען הפלטים וחטרי בית.

כאשר נחלה רבינו טרם הסתלקותו, אמר אל הרופא שמחלת הלב אצלו נובעת "פון אידישע צרות". אף גם אמר "אז איך וועל הערן אז עם איז געווארן לעכטיג אינדרויסן בין איך שוין געזונט", כלומר, אם אשמע שנושעו יהודים מצרותיהם אז הנני כבר בריא...

בליל שבת קודש פרשת וישלח שנת תרע"ח אחרי קידוש והסעודה נתבקש רבינו לשייבה של מעלה ונשבה ארון הקודש. ביום ראשון הובל רבינו לקבורה כאשר אחרי מיטתו נהרו אלפי יהודים וחסידים מכל קצוי פולין אשר אין להם מתנם משיב נפש. רבינו נטמן בעיר ווארשא, וכמו שרמז על כך בחיים חיותו "אשר במקום שיש יהודים רבים שם זכות הרבים קיימת ופועלת", ועל קברו הקימו אוהל גדול, ששימשה כמקום תפלה וישועה להמוני בית ישראל.

איש על העדה

כאשר מילא רבינו את מקום אביו כ"ק מרן אדמו"ר הזקן מהר"ד מאמשינאו ז"ע, בעודו צעיר לימים כבן י"ח, היה קשה על העולם לקבלו עליהם, וחסיד אחד ראה בחלום הלילה כיצד רבינו יושב בראש השלחן ולצדו אביו הק' מרן מהר"ד, וכאשר שאל החסיד את מרן מהר"ד לפשר הדבר, ענהו "לאז איהם, יעצט איז זיין צייט". בבוקר נודע לחסיד ההוא שכמוהו חלמו עוד מאות אנשים...

בין החסידים נמצאו כאלו שלא קיבלוהו לרבי, וביזמוא דהילולא הראשונה של אביו מרן מהר"ד באו לאמשינאו, ואמר אז רבינו דברי תורה עה"פ (דברים ל"ד) "ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה", דלאורא מדוע עשה ה' ככה, **אלא שבאם היו יודעים את מקום מנוחתו, שוב לא היו מקבלים את מרותו של יהושע, באשר היו הולכים לציון רבם שנפטר...**

(ימות עולם)

כח תורה לשמה

בבית החסידים דאמשינאו שבוארשא למד שם אחד בשם **'שלמה מתמיד'** שלא היה נמנה על עדת החסידים. פעם הגיע רבינו ובאו מאות אנשים להכנס אליו. תמה אותו למדן - הרי אני כבן ארבעים שנה ויודע ספר, ואין איש שם אותי על לב, ואילו הרבי אינו אלא כבן י"ח והכל רצים אחרי, עד שהחליט ליכנס אצלו ולשאל את פיו באיה סוגיא קשה.

והנה הלמדן הנ"ל בהיותו מיוצאי אשכנז התפלל כדרכו בשעה מוקדמת בבוקר, ואח"כ ביקש ליכנס אל רבינו, אך הגבאים אמרו שהרבי ישן כעת (שזמן שינתו היה בבוקר לאחר שכבר קרא קריאת שמע של שחרית). כעבור זמן מה ביקש שוב ליכנס אל רבינו, והפעם אמרו כי הרבי עסוק עתה בהכנות. חזר הלה והמתין עד שנטל רבינו את ידיו, שגם זה לקח לו זמן רב (וכדברי נכדו כ"ק אדמו"ר רבי יצחק מאמשינאו ז"ע "ביום יזידין איז געווען דאס וואשען א גרויסע עבודה, ער פלעגט זיך אינגאנצען פארגיסען מיט וואסער. די אנצע בעקטישע איז נאס גיווארען").

סוף סוף נכנס לחדר הרבי, ושאלו רבינו מה הוא רוצה, והציע הלה את קושייתו באותה סוגיא. נטל רבינו את הגמרא' ביזו והראה לו בפנים באצבע, עד שנסתלקו כל הקושיות. יצא 'שלמה מתמיד' החוצה, והחל רוקד באמרו "הביטו וראו מה גדלה פעולת לימוד תורה לשמה, וכי מתי היה זמן ל'אברך' זה ללמוד..." ונעשה חסיד אמשינאו.

נכדו **כ"ק אדמו"ר רבי יצחק מאמשינאו ז"ע** סיים את הסיפור ואמר "זו נעמט מען די אמאליגע מתנגדים..."

(ימות עולם)

הכנה למצוה

ואכן בעבודת ה' הכנה למצוה' שאלו פעם לרבינו, הנה יש צדיקים העושים הכנות תפלה שש שעות, ומתפללים אח"כ רק שעה קלה, הלא מוטב היה שיעשו הכנות שעה קלה ויתפללו שש שעות. השיב על כך רבינו ואמר **'אם אחרי** המשך בעמוד ג

- הרה"ח **אפרים לסקר** ה"ו, בני ברק..... לרגל נישואי נכדתו
- הרה"ח **חיים טייטלבוים** ה"ו, בני ברק..... לרגל נישואי בנו החתן **איתמר נ"י**
- מו"ה **אברהם ישעיה שנטר** ה"ו, בני ברק..... לרגל נישואי בנו החתן **יששכר נ"י**
- מו"ה **אהרן ווייס** ה"ו, בארא פארק..... לרגל איחוסו בנו החתן **יצחק יעקב נ"י**
- מו"ה **אלימלך דייטש** ה"ו, בארא פארק..... לרגל נישואי נכדו
- מו"ה **אפרים קרויס** ה"ו, וויליאמסבורג..... לרגל הולדת בתו
- מו"ה **בנימין שטעקל** ה"ו, בארא פארק..... לרגל בר מצוה של נכדו
- מו"ה **מאיר פנטהלט** ה"ו, אשדוד..... לרגל הולדת בנו
- מו"ה **משה ארלי מארקוס** ה"ו, בארא פארק..... לרגל נישואי נכדו
- מו"ה **משה יחיאל זיידה** ה"ו, אשדוד..... לרגל נישואי בתו

• ברכת מזל טוב •

לידיינו היקר והנכבד צנתרא דדהאב ממשפחת אפרים ממשפחת הרה"ח המפואר מוה"ר **יחיאל ראזענבלאט ע"ה** מחשובי חסידי אלכסנדר ה"ה נכדו הנכבד והנעלה הרב **שמעון מנואל שרייבער** שליט"א לרגל הולדת נכדו בן לחתנו הר"ד **בנציון האזענפעלד** ה"ו יהי רצון שיזכו לרוב שמחה ולתענוג ונחת וקדושה כל הימים אכ"ו